

Cama Tsətsəfə Anə Njir Ibrani

Hyal Ndər Anə Mən Lagu Zər Nyi

¹ Dədəməu, Hyal ndərna ndər anə əjir mən'yar lagu pampaməu ənga tsu ar pəci pampaməu lagu nabi'yar.

² Ama ar kuđiyar pəci kau, ja vər ndər anə mən lagu Zər nyi. Lagu Zər nyi ngə Hyal məliya kalar sə wu duniya. Naja tsu nga ji cadəbiya aga ja da ndər fa'a ki nyi.

³ Naja ngə mbəmbəl nə cabiya kadakadarkur nə Hyal ənga tsu naja ngə pabiya nggyabiya Hyal. Ja vər səbə kalar sə lagu ndər nyi kəra ənga dənama. Ayukuda ji cina mən bikər mən, ba ji nggya gya ar tsi mazəma Ndəra Dlədləvə gagadə a dəməlmau.

Ənggəra Yesu Ndiya Waladi'yar

⁴ Lagu kə tsu nga ji uya vir nggya kəra a ndiya nə waladi'yar ənggər kəra ji uya thləmə kəra ndiya nər nda ənga dəgaləu.

⁵ Arya tsu, wa ngu pama waladi'yar kəra Hyal saya na anə nyi, abər,

“Nagə Zər Da ngau,
Əshina, a dər yi Dənga”?

Ənga tsu, Hyal na,
“Yi wu nggya tada anə nyi,
ənga ju nggya zər anə da”?

⁶ Ama ta ji səwa məkaji nyi a shida wu duniya, ba ji na,

“Patər waladi'yar nə Hyal nda dləvə nyi.”

- ⁷ Ɖnga ar kɛra waladi nyi'yar tsu, ba ji na,
“Ju sɛn shabiya waladi nyi'yar majigwal kɛra wu
sau,
ɛnga njir mɛl thlɛr nyi tsu kyara u'u.”
- ⁸ Ama ar kɛra Zɛra nyi, kɛ ji na,
“Tsɛkafɛ ngau, Hyal,
wu nggya ba'anuwɛ,
zɛwɛ tɛlkur ngau ca ngɛ nggya nɛ tsapɛu.
- ⁹ Gu yiwu tsapɛkur, ɛnga gɛ piyari dɛmwa'yikur.
Arya kɛ Hyal, ca ngɛ Hyal ngau, hana ngau
adabanga ghakɛr ngɛ'yar
lagur dɛwɛ ngɛ mal nɛ dɛfu pɛrtɛu.”
- ¹⁰ Kɛ ji bɛra na,
“Wu dzɛguya, Thlagɛu,
gɛ fiya hya duniya,
ba gɛ mɛliya dɛmɛlmɛ'yar ɛnga pɛla gau.
- ¹¹ Sɛra gɛ mɛliya, ndu nda sanakɛr,
ama gu nggya ba'anuwɛ.
Ndu nda halnakɛr ɛnggɛr lɛgutɛ hahal.
- ¹² Gu nda pɛdiya nda ɛnggɛr kadɛmbul,
ɛnga tsu gu nda bɛla nda ɛnggɛr nju bɛla kari.
Ama a'yi gɛ nɛ ngɛ cumu gɛra bɛla;
gangɛkura fa ngau, wu sɛn kudɛ mai.”
- ¹³ Ɖnga anɛ waladi mani ngɛ Hyal saya na anɛ nyi,
“Nggya lagu tsi mazɛma yau
kɛl yi fiya dawa ngɛ'yar
a gyi gya kida hiya ga”?
- ¹⁴ Agabangau, waladi'yar ngɛ njir mɛl thlɛr nga
nda wacu, kɛra Hyal sɛwɛ aga dlɛwari njira wu nda
fa'a ki nɛ mbɛdau.

2

Səya Himi Anə Ndər Hyal

¹ Agabangau, kəl mənə səya himi mənəhə anə səra mən nggari, ara mənə sara sha a gyu yukufu saməu.

² Cama kəra Hyal nana lagu miya waladi'yar a nggyari, ənga kalar ndəra bəlha ənga nggəl ara məl thlər əni, nju nda nə nyi ɔwaɔwatə kəra tsa'a aga səra ji ndzana.

³ Ma abangə ja, ma mən piyari najaka mbədə kəra dəgal, lagu mani nga mənə nggani mənə sən uya mbədə? Najaka mbədə kəra Thlagə ənga kənyə ngə dzəguya ndər ar kəra nyi tanggərma. Njira nggar ndər nyi kau, nanda ngə cabiya mən abər ndər nyi kə jijiri nga nyi.

⁴ Hyal ənga kənyə ngə ləri sakida ar kəra nər nda sakida lagur ləri mətəsam'yar ənga sə dədəgur 'yar ənga məl sə dədəgur 'yar pampaməu, ənga lə sə lələ'yar kəra ji ləri lagu Mambəl Cici ənggəra ju yiwu.

Yesu Da Ənggər Zamə Nyi'yar

⁵ A'yi anə waladi'yar ngə Hyal nə nda səm təlkur ar kəra zaman kəra a vər shili ənga kəra mənə vər ndər ar kəri kə mai.

⁶ Ama a'yi tsətsəfə ar vanyə vi kəra vanyə ndə lər sakida, ji na,

“Mi ngə nda gu ɔwanə nyi kər anə kərngau ənga ja, ənga zər ndə kəra gu dənga ənga ja?”

⁷ Gə məliya nyi a gya banga waladi'yar nə pəci kushu,

Gə nə nyi kadakadarkur ənga dəgalkur,

⁸ ənga gə fuwa kalar sə əgyakida dənəma nyi.”

Ta Hyal fuwa kalar sə əgyakida ja, vanyi sə a'yi kəra Hyal gəra fiya əgyakida ja mai. Ama alaga abangau, kabangəkau tsu mən gəra lari nji fiya kalar sau əgyakida ja.

⁹ Ama mənəu lari Yesu, ndəra nji məliya a gya banga waladi'yar nə pəci kushu, kabangəkau, a fənggər nyir nji kadakadarkur ənga dəgalkur, ara bwaḃwatə kəra ji lari lagur tau. Ji məl abangau, aga lagur mayiwakur nə Hyal ji dāhar tau, arya kalar ndau.

¹⁰ Hyal ngə məliya kalar sau, ənga tsu lagu nyi ngə patər sə də. Hyal ngə nggar wazha gangəu aga nda uya kadakadarkur. Agabangau, a dər tsa'a anə ndəra pahəna lagur uya mbəḃau, ja nyabiya dzə lagur lar bwaḃwatəu.

¹¹ Agabangau, ndəra məliya nji cicau ənga njira ji cina, wazha tada zəmə nga nda. Arya kə ngə Yesu a'yi də ənga səli ja ngga nda ənga wazha ama mai.

¹² Ji na anə Hyal,

“Yi wu hə'u thləmə ngau anə wazha maḃa,
Yu fal thləmə ngau wu daḃər nji.”

¹³ Ji bəra na,

“Yi wu fər kər ənga ja.”

Kə ji bəra na wayu,

“Kəja yau, ənga wazha kəra Hyal nə də.”

¹⁴ Ta də wazha kau, kum ənga mashi ngau, naja tsu kəl ta ji də kum ənga mashi ənggər nanda. Ji məl abangau, aga lagur tə nyi ba ja səmku təlkur ar kəra ndəra ənga dənəma ar kəra tau, naja ngə shatan.

¹⁵ Lagu kə nga ji pəliya njira mbamba wu mafakur nə hivər tau, wu patər nggyabiyar nda.

¹⁶ Aga jiri a'yi anə waladi'yar ngə Yesu shili ənga dləwa dzə mai, ama anə culi gə Ibrahimu.

¹⁷ Agabangau, a mbari kəl ja da ənggər nə wazha mənyi, aga ja da pubu kəra ndiya ənga dəgaləu, kəra ənga təhudəu ənga kəra wu məl thlər Hyal tsa'a miya dəfu. Ba ja dzəgwa həna bikər nji lagur lər piya ja aga sər hə sadaka.

¹⁸ Ta da naja ənga kərnyi a lar ja ɔwaɔwatəu, ar pəcir dzə nyi, a ɔar ja tsa'a aga ja dləwar njira gwu dzau.

3

Ənggəra Yesu Ndiya Musa

¹ Agabangau, nahyi wazha ama nji cicau, nahyi njira Hyal ngga, hya hə dənga ar kəra Yesu ndəra naja ngə ndə səsau, ənga pubu kəra ndiya ənga dəgaləu, nə mbərsa kəra mənəu lə sakida ar kəri.

² Tsa'a miya dəfu nga ja anə ndəra cadəbiya nyi, ənggər kəra Musa məl thlər nyi tsa'a miya dəfu wu pama nji gə Hyal.

³ A thləwar nji Yesu a ndiya Musa ənga kadakadarkur, ənggər kəra ndər hər ki a ndiya ki ənga kadakadarkur.

⁴ Arya kalar ki ndə ngə həriya nyi, ama ndəra həriya kalar sau, ca ngə Hyal.

⁵ Musa ndər məl thlər tsa'a miya dəfu ngau, ndər məl thlər ar viya mafa wu ki Hyal, a lər ja sakida ar kəra səra wu nda da a ndumwa.

⁶ Ama Kərsiti ndə jijiri nga ja, ndəra vər məl thlər ənggər Zər ar kəra ki Hyal. Namən ngə ki Hyal, ma mən sən dumwa ənga fə dəfu ba nggya ənga fər kər wu səra a vər shili.

Kughi Ar Kəra Gəra Hənggəri

- ⁷ Agabangau, ənggər kəra Mambəl Cici na,
“Əshina, ma hyi nggari dəha ja,
⁸hya sara də ənga dəfu bəbal mai
ənggər kəra hyi məliya ar pəcir hya'a hangəkəl,
ar pəcir dzə a gwar tagə mashi.
- ⁹ A guna ngə əjir hyi dzəbiya ənga gəlabiya də,
ənga ndə lari sərə yi məliya nə fa fodə kumunyi.
- ¹⁰ Ca ngə də huda yi ndzəndzə ənga naja ta zaman,
ba yi na, ‘Cumə nga ndu shində yi wu dəfuwa
nda,
nanda a'yi wu səni lagu də'yar mai.’
- ¹¹ Wu huda ndzəndzə də, yi səmku fəla;
‘Nandə wu sa gwu bəlsar də mai.’ ”
- ¹² Hya nggya ənga tsamə, wazha ama, ara nja
sara thləwa bikau ənga gəra hənggəri wu dəfuwa hyi
kəra wu məliya hyu shini yi anə Hyal Ndəra ənga Pi.
- ¹³ Ar pəci kəra nju ngga ənga “Əshina” hya tədar
himiya kərhyi, ara kalar ndu pama hyi a sara də
ənga dəfu bəbal lagur ngguta vi nə bikau.
- ¹⁴ Namən njir dəbər kər ənga Kərsiti ngau, ma
mənu ta'yi wu mbərsa kəra mən uya tanggərma ənga
dənama ba'a ndar kuđiyar duniya.
- ¹⁵ Ənggər kəra nji na,
“Əshina ma hyi nggari dəha ja,
hya sara də ənga dəfu bəbal mai
ənggər kəra hyi məliya ar pəcir hya'a hangəkəl.”
- ¹⁶ Wa 'yar ngə nggar ndər Hyal ənga kə ndə bəra
hya'ana nyi hangəkəl ta? A'yi njira Musa həbiya
sara wu Masaru wa?

¹⁷ Ənga wa 'yar ngə huɗa Hyal ndzə nə fa fodə kumunyi ya? A'yi ənga njira məliya bikə, ba ndə dləɗla ba ndə tənəkər a gwar tagə mashi ta wa?

¹⁸ Ənga wa ngə Hyal səm fəla abər nanda a'yi wu gwu səhəɗa nyi maya? A'yi ənga njira nggəl ara bəla ndər nyi wa?

¹⁹ Agabangau, a lari mən abər arya gərə mbərsar nda, nga ndə tini gwu səhəɗa nyi.

4

Pəcir Bəlsar Nə Njir Nu

¹ Agabangau, ta alkawal nə gwu bəlsar nyi a'yi ba'a shilar pəci kə əshina, kəl mənə bəla ənga jirkur, ara ja sərə ɗa pathlə wu pama hyi ja tini gwa.

² Ətsu, a nggar mən ndəshigu, ənggər kərə ndə nggari, ama ndər kərə ndə nggar kau, a'yi ɗa ənga akkəri anə nda mai, arya nanda a'yi ɗabər ənga mbərsa mai.

³ Kabangəkau, namən nji kərə hənggəri ngə gwu bəlsar nyi, ənggər kərə Hyal nana,

“Wu huɗə ndzəndzə ɗa, yi səmku fəla;

‘Nandə wu sa gwu bəlsar ɗa mai.’ ”

Hyal nana abangau, alaga kə ji kuɗəna thlər nyi tsu kaɗu ar dzəgwar duniya.

⁴ Arya ar vanyi vi ji ndər ar kərə pəci nə məɗəfəkura nyi, abər, “Ar pəci nə məɗəfəkura nyi, Hyal bəliya sar sara ara thlər nyi patəu.”

⁵ Ama ar vi kə tsu ji bərə na, “Nandə wu sa gwu bəlsar ɗa mai.”

⁶ Agabangau, a nggyari ba'anə kabangəkau anə alenyi nji nda gwa wu bəlsar ta, ama nanda njira

nggar ndəshigu kə tsu kadu nandə uya gwa mai, arya nandə a'yi bəlar ndər Hyal mai.

⁷ Kəja, Hyal bəra fiya vanyi pəci kəra ji ngga ənga, “Əshina,” ji ndər kau, lagur miya Dawuda ayukuda fa gangəu, ənggər kəra nji nana tsu kadu abər,

“Əshina ma hyi nggari dāha ja,

Hya sara dā ənga dəfu baʔal mai.”

⁸ Maja abər Jashuwa nə nda bəlsar nə Hyal, Hyal a'yi bəra ndər ar kəra vanyi pəci kəra wu shili mai.

⁹ Kə a cabiyari ba'anə kabangəkau, pəci a'yi nə bəlsar anə nji Hyal.

¹⁰ Agabangau, kalar ndəra gwu bəlsar nə Hyal, a gwar ja wu bəlsar sara wu thlər nyi, ənggər kəra Hyal bəliya sar sara wu nənyi.

¹¹ Arya kau, kəl mənə nərdzau, aga mənə uya gwu bəlsara nyi, a sara vanyi nda tini gwa, arya mən gəra bəlari ndər Hyal ənggər njira tərabiya.

¹² Ara ndər Hyal mbəmbədə nga ja, ənga dənəma, naja ndiya kalar katsakər miya məthləu, ju sən tsaviya dzə ba ja vuwa təkəbiya vira pi ənga mambəl bə ari, ənga tsu pama mədəla ənga sahwa, ju sən tətəkəbiya dənga ənga dəfu.

¹³ Sə a'yi kəra nji məliya, kəra dā dədəwa ara Hyal mai, ara kalar sə ar babal nga nyi anə nyi. Patər sə hyahya ar babal nga nyi wu mwa nyi, ndəra mənə nda ləri sər məla mən wu mwa nyi.

Yesu Madiya Pubu Kəra Ndiya Ənga Dəgaləu

¹⁴ Ta dā a'yi mən ənga madiya Pubu kəra ndiya ənga Dəgaləu, ndəra ma'yi a dumwar Hyal, naja ngə Yesu Zər Hyal, bəgə mənə ta'yi ar kəra səra mən hənggəri.

¹⁵ Ara Pubu kera ndiya ənga Dəgal kera a'yi ara mən kau, a'yi ndəra gəra ənga təhudu əgya njir tətə dənəma ngə mai, awau, naja ngə ndəra nji dzəbiya wu kalar lagu kera nji dzəbiya mən, ama naji məliya bikə mai.

¹⁶ Agabangau, ta'yi mənə shili ləhəu wu dzər tsəkafə nə Hyal ənga dəfu zəməu, aga mənə uya təhudə nyi ənga tsu ja canə mən mayiwakur nyi kera wu nda dləwar mən ar pəci kera mən wu yiwu dləwa dzau.

5

¹ Kalar pubu kera ndiya ənga dəgaləu, ndə ngau nji cadəbiya nyi sara wu nji, nji fiya nyi aga ja tədəmwa anə nji ar kera sərə nə Hyal, aga ja ləri sə nə nji anə Hyal ba nga tsu həna sadaka ar kera bikər nji.

² Naja ndəra wu sən bə ənga njira gəra sən sau nji sasa, arya naja ənga kərnyi a'yi ja wu kumər dzə kera tətəwa.

³ Agabangau, a dari tsa'a ja həna sadaka, a'yi arya bikər nji waci mai, ama ara naja ma ndər bikə nga ja.

⁴ Ndər sən hər kərnyi a dar vi dəgal kə a'yi mai, kəl ma Hyal ngə ngga nyi a dari, ənggər kera nji ngga Haruna.

⁵ Abangə tsu, Kərsiti a'yi hər kərnyi a dar vi dəgal aga ja də Pubu kera ndiya ənga Dəgal mai, kəl ta Hyal hər nyi, kə ji na anə nyi,

“Nagə Zər Da ngau,

Əshina a dar yi Dəngau.”

⁶ Ənggəra ji bəra na ar vanyi vi,

“Nagə Pubu ngau nə ba'anuwa,

kəra lagur Malkizadakəu.”

⁷ Ar pəcira Yesu tsu wu duniya, ju kədi Hyal ənga kədi daḅə ənga ḅwakər ənga tiwi gagadə daḅə ənga sələm, anə ndəra ənga dənama ndəra wu sən mbəliya nyi sara wu miya tau. Arya naja ndər hivər Hyal, kə Hyal nggari kədi nyi.

⁸ Alaga kau, Yesu zər Hyal ngau, ji highiḅər ḅəlar sə lagur ḅwaḅwatə'yar kəra ji sa.

⁹ Lagu kau, ngə Hyal nyabiya nyi aga ja ḁa lagu nə uya mbədə nə ba'anuwə anə patər njira ḅəlar sərə ji na.

¹⁰ Arya kə ngə Hyal fiya nyi ji ḁa Pubu kəra ndiya ənga Dəgaləu, ənggər nə Malkizadakəu.

Kughi Ara Sha A Gyu Yukudu

¹¹ Sə a'yi gangəu kəra 'ya kyaga na ar kəra sə'yar kau, ama dzadzau nga nyi 'ya sən gəlabiya nda, arya nahyi a'yi yiwu hya nggabiya sə ar kəra ndəshigu kə kusakusa mai.

¹² Alaga kə pəci kə əshina, hya kyaga nda ḁa maləmə highiḅau, kwalaga abangau, hya vər yiwu vanyi ndə a ḅəra highiḅə anə hyi sər nu nə tanggərma ar kəra Ndər Hyal wayu. Sərə tsa'a aga hyi ca ngə u'wa, ama a'yi sər səm kəra ḁaḅal mai.

¹³ Arya kalar ndəra u'wa ngə sər səm nyi, zər mamanji nga ja, naji ḁa tsa'a aga dləwu highiḅə ar kəra tsapəkur mai.

¹⁴ Ama sər səm kəra ḁaḅalu, nə njira həhə ngau, ca ngə njira hwathliya kərnda aga nda təkəbiya sərə mənəhəu ənga sərə ḁəmwa'yu.

6

¹ Agabangau, kəl mənə həbiya dzau adabanga highiḅə nə tanggərma kəra mən dləwuri ar kəra Kərsiti, aga mənə dumwa ənga ḅəra nggabiya highiḅə nyi, a sara mənə sha a gyu yukudū lagur highiḅə ar kəra tubi sara wu səra wu shili ənga tau, ba nə mbərsa anə Hyal,

² ba nga highiḅə ar kəra babətizəma daḅə ənga fə tsi, ənga hya'ari sara a vir tau, ba gwu numa kəra gəra kudau.

³ Namən wu dumwa ənga nggabiya highiḅə nyi ma Hyal yiwu.

⁴ Wu nda ḁa sə gəra ḁa, anə njira ḁahari mbəmbəl nə Hyal, ənga njira ḁahari lər sə lələ nə Hyal, ba njira ḁahari Mambəl Cicau

⁵ ənga njira ḁahari məsahəkur Ndər Hyal, ənga dənəma nggyabiya zaman kəra wu shili,

⁶ ma ndə tana ar lagu, ndər sən shabiya nyi a shili aga ja tubi a'yi mai. Lagur nggyabiyar nda kau, nga ndu ḅəra dlakəya Zər Hyal nə məthləkura nyi, ba nda dzəgwa pəlna nyi pəzhi ar sugu.

⁷ 'Yi'yi ma kəra a vər sa 'yimir par ar kər ar kər, ju nda tsəbiya sə thləthləka'yar kəra wu nda ḁa akkəri anə njir zəwa nyi, Hyal wu nda fənggər barka anə 'yi'ya nyi.

⁸ Ama ma 'yi'yi kə a vər tsə shikəḁi ənga jigwaləu, a'yi ja ənga akkəri mai, Hyal wu nda shi'wuna nyi ba nja nggyina nyi wu yukuda nyi.

⁹ Alaga kə mən na abangau, bazhir 'wa ḁa 'yar, a hənggər 'ya abər alenyi səra ndiya ənga məmənəhə kəra a vər shili anə hyi ar kəra mbəḁau.

¹⁰ Hyal a'yi ndə gəra tsapə mai. Naja a'yi wu nda fari ənga thlərər hyi ənga yiwu kəra hyu ca anə Hyal, lagur dləwa dzə wu yiwukur anə nji cici nyi mai, ənggər kəra hya vər məl kabangəkau.

¹¹ Səra 'yu yiwu gagaɗau, ca ngə, abər, hya nggya wu kwakwadəkur wu thlərər hyi ba'anə shili ar joməya ndəl, aga fərkər hyi a sa nyabiya dzau.

¹² Hyal sara ɗa nji haɗəwa mai, ama hya fa'abiya hiya njira wu fa'abiya ki ənga səra Hyal məliya alkawala nyi lagur mbərsa ənga mba ɗəfu.

Jjirkura Alkawal Nə Hyal

¹³ Ar pəci kəra Hyal məliya alkawal anə Ibrahimu, vanyi ndə a'yi kəra a ndiya nyi kəra ja səm fəla ənga thləmə nyi mai, ba ji səmku fəla ənga kəryi.

¹⁴ Kə Hyal na, “Jjiri yu fənggər ngə barka, yu məliya culi ngə gangəu.”

¹⁵ Agabangau, lagur səkəbiya wu mba ɗəfu ngə Ibrahimu dləwuri nyabiya dzə nə alkawala nyi.

¹⁶ Jjiri nju səm fəla ənga ndəra wu ndiya nda, ənga səm fəla ca ngu shili ənga hənggəri kəra gəra ənga kəpal.

¹⁷ Arya Hyal wu yiwu ja cabiya nggyabiya nyi kəra gəra bəlar dzə ar babal anə njir fa'a ki nə alkawal, kəl ta ji bəra jigəbiya ənga səm fəla.

¹⁸ Hyal məl abangau, aga səm fəla nyi ənga alkawal nyi, nda nyabiya dzau. Ənggər kəra mən wu səni abər Hyal wu thla fati mai. Ma mən hwi a ndu ɗəla nyi, mən wu nggya ənga fə ɗəfu aga mənə səbiya ɗaɗalu fər kər kəra ji nə mən.

¹⁹ Fərkər kəra mən əni kau, ənggər məca təghə pi kəra wu təghər mən ɗaɗalu. Ənga fər kər kə nga mən

wu tərabiya a biya banga kadəmbul nə vi cici nə ki Hyal.

²⁰ Yesu ngə gwa wu mwar mən ənga ji gwa ar viya mən. A đar ja a nə mən Pubu kəra ndiya ənga Dəgaləu, ənggər nə Malkizadakəu.

7

Pubu Malkizadakəu

¹ Najaka Malkizadakəu, naja ngə təl nə Salemu, ənga tsu pubu nə Hyal Kəra Di. Ji bə ənga Ibrahimu ar pəci kəra Ibrahimu a vər sha shili sara vər pa ənga təltəl'yar kəra ji səmku təlkur ar kəra nda, ba ji fənggər nyi barka.

² Kə Ibrahimu nə nyi pathləu wu kumou nə kalar sərə ji fa'ari sara a gwa miya pa. Tanggərma, sərə thləmə kə cabiya ca ngə, “Təl nə tsapəkur.” Ənga naja tsu “Təl nə Salemu,” kəra cabiya, “Təl nə jaməkur.”

³ Naja a'yi ənga njir ya mai. A'yi ja ənga culi kəra ji biya a gwa mai. A'yi ja ənga pəcir ya ənga pəcir tə mai. Naja tsu ənggər Zər Hyal, kəra nggya aga pubu ba'anuwa.

⁴ Hya tsamiya culi dəgalkura ja! Kwalaga əjiya əjir mən Ibrahimu tsu nə nyi pathləu wu kumou nə kalar sərə ji fa'ari sara a gwa miya pa!

⁵ Ətsu highiḃə Musa a nana ri, abər kalar ndər Lawi kəra đa pubu, a đar tsa'a ja dləwuri pathləu wu sə kumou sara ara nji, alaga kə nji kə zamər nda ngə 'yar, ənga tsu nanda ma culi gə Ibrahimu nga nda.

⁶ Ama Malkizadakəu, ndəra a'yi biya sara wu culi nji gə Lawi mai, a dləwuri ja pathləu wu sə

kumou sara ara Ibrahimu, ba ji fënggər nyi barka, naja ndəra nji nə nyi alkawala nyi'yar.

⁷ Gəra ənga kəpal ndəra wu fə barka naja ndiya ndəra nji fënggər nyi barka.

⁸ Kəja njir Lawi njir dləwu pathləu wu sə kumou, ndu tau. Ama Malkizadakəu nə nyi ndəra dləwuri pathləu wu sə kumou sara ara Ibrahimu, nji lər sakida ar kəra ja abər naja a'yi tə mai.

⁹ Nju sən na abər Lawi ənga kərny, ndəra culi nyi ngə njir dləwu pathləu wu sə kumou, a lər ja nə nyi pathləu wu sə kumou lagu Ibrahimu,

¹⁰ ara ar pəci kəra Malkizadakəu bə ənga Ibrahimu, Lawi tsu ja wu dza əjiya əji nyi.

Yesu Ngə Pubu Kəra Ənggər Malkizadakəu

¹¹ Kəja dladə Musa a cabiyari anə njir Izirayila abər kalar pubu ja biya sara wu culi gə Lawi. Maja abər thlər pubu'yar nə culi gə Lawi wu məliya nji a də nji tsapəu, sər bəra də nja dla ənga vanyi pubu pamə lagu Malkizadakəu a'yi mai, kəra a'yi lagu Haruna mai.

¹² Arya ma nji bəlana lagur fə ndu pubukur, kəl nja bəlana dladə tsu.

¹³ Naja ndəra nja vər ndər ar kəri kau, Thlagər mən ngau, naja ji biya sara wu culi paməu, culi kəra gəra saya məl thlər nə pubu.

¹⁴ Kadzakadzangə nga nyi, abər Thlagər mən biya sara wu culi gə Yahuda, laguwa culi kə tsu Musa a'yi ndər ar kəra nda lagu pubukur mai.

¹⁵ Najaka ndər tsu a biyari ar babal gagadau, ar pəci kəra vanyi ndə bəra biya pubu pamə ənggər kəra Malkizadakəu,

¹⁶ ndəra ɖa pubu, a'yi lagu dladə ənga culi kəra ji biya sara a gwa mai, ama lagu dənama nə pi gəra kuɖau.

¹⁷ Arya nji lər sakida ar kəra ja abər,
“Nagə ngə pubu nə ba'anuwə,
kəra lagur Malkizadakəu.”

¹⁸ Nji həna dladə kəra dɛdɛməu, ara gəra dənamakur nyi ənga dləwa dzə nyi.

¹⁹ Arya dladə Musa a'yi kakalə ja məliya sə tsatsa'a mai, ama kabangəkəu, fər kər a'yi kəra wu hər mən ləhə a shila dzər Hyal.

²⁰ Hyal nyabiya sə kau, lagur səm fəla. Patər njira gu thlər pubu a'yi lagur səm fəla mai.

²¹ Ama ndə kə ɖa pubu lagur səm fəla ar pəci kəra Hyal na anə nyi,

“Thlagəu a səmkur fəla,
naja a'yi wu bəla dənga nyi mai,
'Nagə pubu ngau, nə ba'anuwə.' ”

²² Arya najaka səm fəla ngə Yesu nggya ar viya sər mbabiya nə alkawal mbamba kəra ndiya ənga mənəhəu.

²³ Pubu'yar nə dɛdɛməu, ndə ɖa gangə ara tə ngə kar nda ara dumwa ənga thlər nda parangəu.

²⁴ Ama Yesu ngə pubu nə ba'anuwə, arya naja ənga kərnyi a'yi ja ənga pi ba'anuwə.

²⁵ Agabangəu, a'yi ja cumu ənga dənama nə mbədana njira shili ləhəu wu dzər Hyal lagu nyi, ara a'yi ja cumu ənga pi ba ju dumwa ənga kədi Hyal anə nda.

²⁶ Culi najaka pubu kəra ndiya ənga dəgal nga mənə yiwu, ndə kəra cicau, ənga ndəra gəra bikau,

gëra ənga məcavidī, ənga ndëra nji həbiya sara wu njir bikau ba nji həna nyi adabanga dëməlmə'yar.

²⁷ A'yi ja ənggər pubu kəra ndiya ənga dədəgal ta mai, arya a'yi mbari kəl ja lər sadaka kalar pəci mai, tanggərma arya bikə nyi, ənga arya bikə nə nji. Naja ji lər sadaka nyi zəmə pīr ar pəci kəra ji lər kərnyī.

²⁸ Arya dladə Musa ngə məliya nju cadə pubu kəra ndiya ənga dədəgal 'yar sara wu nji ənga tətəwakur nda. Ama alkawal Hyal kəra shili dābə ənga səm fəla ngə cadəbiya Zər nyi kəra naja ngə tsatsa'a ba'anuwa. Alkawal kau ca ngə kəra shili ayukudə dladəu.

8

Pubu Kəra Ndiya Ənga Dəgaləu Nə Alkawal Mbamba Mafəliyangəu

¹ Səra mənə yiwu mənə na ca ngə, a'yi mən ənga pubu abangau, pubu kəra ndiya ənga dəgal kəra a vər nggya ar tsi mazəma tsəkafə nə Ndə Dəgal Dənəma a dëməlməu.

² Ndəra vər məl thlər ar vi kəra ndiya ənga Cicau, kwapatə kəra jijiri kəra Thlagə ənga kərnyī ngə liya ama a'yi ndə mai.

³ Kalar pubu kəra ndiya ənga dəgaləu, nji fiya nyi aga hə sadaka ənga lə sə ləlau, agabangau, najaka pubu kəra ndiya ənga dəgalə tsu, a mbari kəl ja lər sau.

⁴ Maja abər wu duniya nga ja, ju sən də pubu mai, ara tsu kadu pubu'yar a'yi kəra a vər lə sau ənggər kəra dladə nana.

⁵ Səra pubu'yar ka vər məl a vu vi cici nə Hyal kau, tangə ənggər səra nja vər məl a dëməlməu. Ca

ngə sərə Hyal kughiya Musa aga ja həriya kwapatə anə Thlagəu, ənggər kərə ji cabiya nyi. Ji na, “Ga tsamə ənga hangəkal, aga ga liya kakalə ənggər kərə yi cabiya ngau, a du mə ta.”

⁶ Ama thlər kərə Yesu dləwuri a ndiyari nər nda, arya alkawal mbamba kərə naja ngə tsupamə kərə ndiya hahala nyi ta, arya alkawal mbamba nyi nji mbiya ar alkawal kərə ndiya.

⁷ Maja abər alkawal mbamba nə tanggərma a'yi tuwa mai, a'yi nju bəra gal nə məthləkura nyi kərə ndiya mai.

⁸ Ta Hyal lari bikər nda, ba ji na,
 “Pəci wu shili, əngwar Thlagəu,
 yu nda məliya alkawal mbamba nə
 mafəliyangə ənga njir Izirayila, ba ənga
 tsu culi Yahuda.

⁹ A'yi culi alkawal mbamba
 kərə yi məl ənga əjir nda'yar mai,
 ar pəci kərə yi mbar pəla nda
 aga ya həbiya nda sara wu 'yi'yir Masaru,
 arya nanda a'yi ta'yi ənga alkawal də mai,
 ca ngə də yi təkə ənga nda, əngwar Thlagəu.

¹⁰ Najakə ngə alkawal mbamba kərə yu sa məl
 ənga njir Izirayila, ayukudə pida'yar kau,
 əngwar Thlagəu,
 yu fuwa highibə də wu dəfuwa nda.

Yu tsəfəri wu hudə nda.
 Yu nggya Hyalər nda,
 nanda tsu ndu nggya nji də.

¹¹ A'yi kəl ndə a highibə anə təwul nyi mai,
 alaga zamə nyi, ju na,
 ‘Ga sən Thlagəu,’
 Arya kalar ndu sa sən də,

dzəguya ar kusha nda ba'anə dəgala nda.

¹² Ara yu sa təfəbiya nda bikər nda

a'yi tsu yu bəra dəngari ənga sə ndzəndzər nda mai.”

¹³ Ta Hyal ngga kau, ənga alkawal mbamba mafəliyangəu, a cabiyari abər nə tanggərma ta a hiliri ba ji hal. Səra hil ənga səra hal wu səkar mai, ba ja tərabiya kabangəkau.

9

Dləvə Culi Nə Alkawal Mbamba Kəra Dədəməu

¹ Alkawal mbamba nə tanggərma a'yi ja ənga səra nja kyaga məl nə dləvau. Alkawal mbamba nə tanggərma kə tsu, vi a'yi a gwa kəra cici kəra nji həriya wu duniya.

² Nji pədləya kwapatəu, wu kwapatə kau, kə nji təkəya bwata məthləu. Ar bwata nə tanggərma sər səbə pitəlla a'yi, ənga təmbəl, ba ənga ləgu macikəl kəra nji nə nyi anə Hyal. Bwata kau, nga nju ngga ənga Vi Cicau.

³ Ayukuda kadəmbul nə məthləkura nyi, vanyi vi a'yi kəra nja ngga ənga Vi kəra ndiya ənga Cicau.

⁴ Ar bwata nə məthləkura nyi bagadi a'yi nə əndzə nə nggyi sə kisu, ənga akwati alkawal mbamba kəra nji hədiya ənga əndzau. Akwati kau, kəja səra a gu gwa, pəla əndzə nə fə mana, ənga dəla nə Haruna kəra thlau, ba nga tsəka kəra alkawal mbamba kə tsətsəfə ari.

⁵ A dar kəra akwati alkawal mbamba kau, shanggudi həhər nə carabiyaməu* a'yi kəra wu

* **9:5** carabiyaməu sə ənga pi kəra ənga bəgəu ngau, kəra a vər nggya a dəməlmau, ndu dləvə Hyal ənggər nə waladi'yar.

cabiya kadakadarkur nə Hyal. Nanda ngə məliya shanggudı anə sər hadə miya akwati kau, kəra nju ngga ənga vir nggya təhudu. Namən a sən ndər ar kəra sə'yar kə kwatahə mai.

⁶ Ma nja fuwar sə wu lagu ənggər kau, ba pubu'yar a gu bwata tanggərma ənggər kəra ndu wuraga məl thlər nda.

⁷ Ama kəl pubu kəra ndiya ənga dəgal ngu gu bwata məthləkura nyi kəra gwa gwa, zəmə wu fa. Naja sən gwa gəra ənga mashi mai, aga təfəbiya bikə nyi ənga kəra nji məliya ənga gəra sənkur nda.

⁸ Lagu kə ngə Mambəl Cici cabiya abər, lagur gwu Vi kəra Ndiya ənga Cicaui a'yi pahənakər kwatahə mai, ma tsu bwata tanggərma tsu ta'yi.

⁹ Sə'yar kə patə aga nda gəlabiya nggyabiya əshina, kəra wu cabiya abər lə sau ənga hə sadaka a sən shili ənga nggyabiya nə kər papal anə njir dləvə Hyal mai.

¹⁰ Sə'yar kau, ar kəra səm ənga sa ba ənga ci dzau nga nda wacu. Thlər kau, a biyar babal nga nda wacu, kəl ta Hyal nda canə mən lagur məl thlər nə mafəliyangəu.

Mashi Kərsiti

¹¹ Kəja Kərsiti a shiliri ənggər Pubu kəra ndiya ənga dəgaləu, nə sə məmənahə'yar kəra a'yi kabangəkau. Ji shili, kə ji sa gu kwapatə kəra ndiya ənga dəgaləu, ənga kəra ndiya ənga tsatsa'a, a'yi kəra nji həriya ənga tsi mai, kəra cabiya a'yi nə duniya kə mai.

¹² Ji gwu vi kəra ndiya ənga Cici kau, aga zəmə pathləu. Naja a'yi gwa ənga mashi ku'yar ənga nə

wazha thla mai, ama ənga mashi nyi nga ji gwa, kəra ji bəliya mən əni nə ba'anuwə.

¹³ Mashi nə ku'yar, ənga thla'yar ba ənga bəbər nə mbəhuləu, nju u'uci sə'yar kə a ndar njira gəra cicau, aga ja məliya nda cicau a biyar cicir dzau.

¹⁴ Ma abangə ja, mi nga mənə sən na ənga mashi Kərsiti kəra wu ndiya nda pata? Ndəra gəra ənga məcavidi, lagur dənamar Mambəl Cici nə ba'anuwə nga ji lər kərnyə aga sadaka kəra tsatsa'a anə Hyal. Ji məl abangau, aga ja cina dəngar mən sara ara sər mələ mən kəra dəmwa'yu kəra wu shili ənga tau aga mənə da njir dləvə Hyal mbəmbədau.

¹⁵ Agabangau, Kərsiti naja ngə ndəra wu ta'yi wu pama nji ənga Hyal wu najaka alkawal mbamba kəra mafəliyangəu. Aga kalar njira nji ngga ba nda dləwuri alkawal nə fa'a ki nə ba'anuwə kəra Hyal məliya alkawala nyi. Ta də a tər ja, tə nyi bəliya nda sara wu bikər nda kəra ndə məliya wu pəcir alkawal nə tangərma.

¹⁶ Ma ndə məliya alkawal ar kəra sər fa'a ki, fa'a kiya nyi wu nyabiya dzə ma nja lar tətəkura ja.

¹⁷ Arya alkawal fa'a ki a'yi ja ənga dənəma mai kəl ma nda nyi a təri, ca ngə gyiwuliya məliya səkə a'yi mai ma tsu nda nyi ənga pi.

¹⁸ Ca ngə sərə də alkawal mbamba nə tangərma a'yi nji hənggəri əni mai, kəl lagu mashi.

¹⁹ Ca ngə sərə də Musa nana anə nji papatəu sər məl kəra a'yi wu dlədau, kə ji həri mashi wazha thla ənga nə ku'yar, ba ji daḅəri ənga 'yimi. Ənga ji hər sasa'wa əpa əpa, kə ji pədiya a yar hyali wur hisopəu aga ja dzəgwa uci mashi təmähəu a ndar

kəra Ləkakadə pəpəɖau ba a ndar kəra nji papatəu əni.

²⁰ Kə ji na, “Najakə ngə mashi nə hənggəri ənga alkawal mbamba kəra Hyal ləri hyi hya ɓəlari.”

²¹ Abangə tsu ji u'ucina masha nyi ar kəra kwa-patə kau, ba tsu ar kəra patər kar thlər nə kwapata nyi ar pəcir dləvau.

²² Ənga jiri dladə nə Musa a cabiyari abər kəl nja cina zada kalar sau ənga mashi. Ma a'yi nji pəna mashi mai təfəbiya bikə a'yi mai.

²³ Sə'yar kə nda nggya shanggudfi həhər nə səra a dəməlmau, a mbari nda ɖa cicau, lagur hə sadaka 'yar kəra wu duniya. Ama səra a dəməlmau, ənga kərnda a mbari nda ɖa cicau, lagur hə sadaka kəra ndiya patəu.

²⁴ Arya Kərsiti ənga kərnyi a'yi gwu Vira ndiya ənga Cicau, kəra ndapi ngə həriya mai, kəra ndə həriya a papa nə jijira nyi. Awau, ji ma'yi, ji da gwu vira ndiya ənga cicau a dəməlmau ənga kərnyi, a dəgya Hyal arya mən.

²⁵ Ənga a'yi ji da gwu vira ndiya ənga cicau a dəməlmau aga ja nda lər kərnyi ar kər ar kər mai, ənggər kəra pubu kəra ndiya ənga dəgal wu duniya kəra gwu Vira ndiya ənga Cicau fa nga fa ənga mashi nə ma'wi a'yi ənga mashi nyi mai.

²⁶ Ma abər abangə nga nyi, Kərsiti wu ɓəra lar ɓwaɓwatə ba ja tə aga gangəu, dzəguya ar ndəla duniya shili ar əshina. Ama shili nyi aga zəməu, aga nji patəu, ba anə kudiyar duniya, ji lər sadaka nə kərnyi aga təfəbiya bikər nji.

²⁷ Ənggər kəra Hyal fiya aga nda tau aga zəmə pathləu, ayukudə tə nyi kəl səkə numa nə Hyal,

²⁸ abangə tsu nga nji lər Kərsiti aga zəməu, aga ja sa həna bikər nji gangəu. Naja tsu wu bəra sa shili nə məthləkura nyi, aga sa təfə bikə mai, ama aga ja sa nə nyi mbədau anə njira wu caguli ənga shili nyi.

10

Alkawal Mbamba Dəgaləu Kəra Ndiya Ənga Mənahəu

¹ Dladə Musa sə ngau kəra ənggər shanggudə sə mənahə kəra a vər shili, ama a'yi cabiya abər naja ngə sə jijiri kə mai. Ca ngə sərə də dladə nyi a'yi a sən məliya patər njira dla ləhə wu dzər Hyal nda nggya cici lagur hə sadaka gərə bəla kəra nju məl fa ga fa kə mai.

² Maja abər dladə Musa a'yi ja ənga dənəma, tsu nju bəra dumwa ənga hə sadaka kə ya? Maja abər njir hə sadaka kau, ndu sən uya nggya cicau aga zəməu, tsu dənga nə dəfuwa nda wu bəra bəwakər ara bikər nda mai.

³ Ama hə sadaka kau, lagur dəngər nda bikər nda ngau, fa ənga fa.

⁴ Arya a'yi a sən də mashi thla'yar ənga nə ku'yar a sən həna bikə mai.

⁵ Agabəngau, ənggərə Kərsiti shili wu duniya, ji na,

“Hə sadaka ənga lə sə'yar nagə wu yiwu mai,
ama kumər dzə nga gə pabəri anə də.

⁶ Hə sadaka nə nggyi sau ənga nə həna bikau
nagə wu nggar məsahəkur nda mai.

⁷ Kə yi na, ‘Kəja yau, Hyal,
yi shili aga ya sa məl sərə gu yiwu,
ənggər kəra ja tsətsəfau ar kəra yau

wu ləkakadə tsətsəfə nə Hyal.' ”

⁸ Tanggərma ji na, “Hə sadaka, ənga lə sə'yar, ənga sadaka nə nggyi sau, ənga sadaka nə hə bikau, nagə wu yiwu nda mai, ənga nagə a'yi wu nggar məsahəkur nda mai.” Ji na abangau, alaga kau, Dladə Musa ngə na nja bəlar sə'yar kau.

⁹ Ji bəra na, “ Kəja yau, yi shili aga ya sa məl səra gu yiwu.” Ca ngə, a fiyar nji sə nə tanggərma ar thlərpau, aga nja dzəgwa ciya nə məthləkura nyi.

¹⁰ Lagur səra Hyal wu yiwu ca ngə tsu a məliya mənər ja cicau, lagu hə sadaka nə dza ja kəra Yesu Kərsiti ləri aga zəmə pathləu, kəra gəra ənga cakau.

¹¹ Wu kalar pəci, kalar pubu wu ta'yi ju məl thlər nyi, ju dumwa ənga hə sadaka'yar kəra gəra bəla dzə kau, ar kər ar kər kəra gəra ənga dənəma nə həna bikə'yar.

¹² Ama ta Kərsiti ləri sadaka aga zəməu, nə ba'anuwə ariya bikə'yar, ba ji dzəgwa nggya ar tsi mazəm nə Hyal.

¹³ Tsu wu pəci ta ja vər səkə nja sa fiya dawa nyi'yar a gyi gya kida hiya ja.

¹⁴ Ariya hə sadaka zəmə kə ji məliya kau, kə ji shabiya njira nji cicina nda, nda nggya tsatsa'a ba'anuwə.

¹⁵ Mambəl Cici lər sakida ar kəra mən ar kəra sə'yar kau. Tanggərma, ji na,

¹⁶ “Kəja alkawal mbamba kəra yu nda məl ənga nda,

ayukudə pəci kau, əngwar Thlagəu.

Yu nda fuwa dladə də wu dəfuwa nda,

ba ya dzəgwa tsəfəri wu dəngar nda.”

¹⁷ Ji bəra cakəri, ji na,

“Bikər nda ənga ndza sər nda

tsu yu bəra dəngar nda mai.”

¹⁸ Ar pəci kəra nji təfəbiya bikər nda'yar, tsu vanyi hə sadaka arya bikə a'yi mai.

Shili Ləhəu Wu Dzər Hyal

¹⁹ Agabangau, wazha ama, a'yi mən ənga kər papal jijiri nə gwu Vira Ndiya ənga Cicau lagur mashi Yesu.

²⁰ Naja tsu ji pahəna mən lagu mafəliyangə kəra mbəmbədaʊ, lagur kadəmbul kəra ca ngə kumər dza ja.

²¹ A'yi mən tsu ənga pubu kəra dəgal a vər səm təlkur ar kəra ki Hyal.

²² Agabangau, bəgə mənə shili ləhə wu dzər Hyal ənga dəfu jijiri, ba ənga mbərsa kəra gəra ənga kəpal. Mənə shili ənga dəfu kəra nji cina sara wu sə səsəli, ba ənga kumər dzə kəra nji cina ənga 'yimi caməu.

²³ Bəgə mənə ta'yi tandar ar fə dəfu, kəra mənə vər lə sakida ar kəri, ara ndəra məliya mən alkawal ndər məl sə tsa'a miya dəfu ngau.

²⁴ Mənə tsətsəkuri kuvwar mən lagura nda cabiya yiwukur ənga məl thlər kəra mənəhəu.

²⁵ Mənə sara piyari shili wu daḡə dzə nə dləvə mai, ənggər kəra alenyi nja vər məl. Ar viya kau, kuji mənə dumwa ənga tsətsəku dəfuwa mən, mənə dumwa ənga məl abangau ənggər kəra mən lari abər Pəcir shilər Thlagər mənə dari ləhəu.

²⁶ Ma mən dumwa ənga məl bikə nə gəra ng-gandərkur, ayukuda mən dləwuri sənbiya sə nə jijiri, tsu vanyi hə sadaka nə bikə a'yi mai.

²⁷ Ar viya kau, səra hiyau ca ngə səkə wu tsədzau ənga hivər arya numa ənga u'u kəra kwakwadə gagadaʊ kəra wu nda səmku njira dawa ənga Hyal.

²⁸ Kalar ndəra a'yi ɓɓɓari dladə Musa mai, nju tsiya nyi, təhudə a'yi mai, lagur sakida nji məthləu ənga alaga nji makəru.

²⁹ Kalar ndə kəra didana Zər Hyal, ənga ji didana mashi alkawal mbamba kəra ca ngə cina nyi, ənga ji ɓəra nggəliya Mambəl Cici nə mayiwakur, numa nyi nga kyaga ɗa a ndiya ənga ɓwaɓwatə gagadau.

³⁰ Arya mən wu səni ndəra na, “Kiyau, nə ɗa ngau, yu nda kibiya.” Kəji ɓəra na, abər, “Thlagə ngu nda məl numa anə nji gə nda.”

³¹ Sər lə hivər ngau, ma ndə təɗau a gwu tsa Hyal kəra ənga pi.

Njira Sən Səsə'wuri Ndu Nda Uya Akkəri

³² Hya ɗəngari ənga pəci 'yar kəra tərabiya. Ayukuda hyi uya lar mbəmbəlkur nə Hyal, ba hyi səsə'wuri ənga jijiri, ənga hyu papa ənga ɓwaɓwatəu.

³³ Vanyi pəci nju nggəl hyi ar babal, ənga nju lə ɓwaɓwatə anə hyi wu mwar nji. Ənga vanyi pəci tsu hyu ɗabər kər ənga njira wu lar culi ɓwaɓwatə kau.

³⁴ Hyi cabiya təhudu anə njira nji mbiya wu fursəna, nahyi tsu hyi cabiya hudə pipida, ayukuda nji fa'ari karər hyi, arya hyu səni abər a'yi hyi ənga sər fa'a ki kəra ndiya ənga mənəhəu kəra wu nggya ba'anuwa.

³⁵ Agabangau, hya sara piyari ɗənama nə ɗəfuwa hyi mai, arya ju nda shili anə hyi ənga akkəri ɗəgaləu.

³⁶ A kiri hya dumwa ənga səsə'wu sau, ara məl abangau, hyu nda məliya sərə Hyal wu yiwu.

Ayukudá kə tsu ba hya dləwuri səra nji məliya hyi alkawala nyi.

³⁷ Arya a'yi a səkari mai,
“Ndər shili ju shili,
naji wu səkari mai.

³⁸ Ama ndə tsapəu də
ju nda nggya lagur mbərsa.

Ama ma ji sha a gyu yukudú,
mambəl də a'yi wu caguli ənga ja mai.”

³⁹ Ama namən a'yi culi njira wu sha a gyu yukudú,
ba nda sanakər mai, ama njira ənga mbərsa ba ndə
uya mbədau.

11

Səra Mbərsa Aga Nyi

¹ Mbərsa naja ngə nggya ənga fiya dəfu ar kəra səra mən fər kər əni, ənga fə dəfu ar kəra səra li gəra sən lari.

² Lagur mbərsa ngə nji dədəm uya fal ara Hyal.

³ Lagur mbərsa nga mən sənbiya abər lagur dāha Hyal nga nji məliya patər duniya, kəra də a'yi səra nju lari a'yi dərəkər lagur səra ar babal mai.

Katsala'yar Nə Mbərsa

⁴ Lagur mbərsa ngə Habila ləri anə Hyal sər lau kəra a ndiya nə Kayinu ənga mənəhəu. Ənga məl abangə nga ji uya fal ara Hyal abər naja ndə tsapəu, wu pəci kəra Hyal dləwur lər sə nyi. Alaga kə Habila a tər kau, tsu ja vər ndər anə mən lagur mbərsa.

⁵ Lagur mbərsa nga nji hər Enoku, ara ja sara 6ə ənga tau. Nji tsu a'yi lari nyi mai, arya Hyal a hər

nyi ri. Kadivira nja hær nyi, a læri nji sakida ar kœra ja abœr a pinar ja dœfuwa Hyal.

⁶ Sœ a'yi a sœn pina huda Hyal mai, kœl mbœrsa wacu, arya kalar ndœra shili œgya Hyal kœl ji hœnggœri abœr Hyal a'yi, œtsu ju lœ akkœri anœ kalar njira wu gal nyi œnga jirkur.

⁷ Lagur mbœrsa ngœ Nœhu, ayukuda Hyal kughiya nyi ar kœra sœra tsu nji gœra lari, nga ji bœlari, ba ji mœliya kwambwal aga ja kœtiya njir ki nyi. Lagu kœ ngœ numa mbar njir duniya, ba ji dzœgwa da ndœr fa'a ki nœ tsapœkur kœra nju uya lagur mbœrsa.

⁸ Lagur mbœrsa ngœ Ibrahimu bœlar ndœr Hyal aga ja ma'yi a ndar vanyi 'yi'yi kœra Hyal mœliya nyi alkawal abœr wu da sœr fa'a ki nyi ar pœcira ji ngga nyi. Naja tsu ba ji bœlar ndœr Hyal ba ji mbar lagu alaga kœ naja sœn vira ju ma'yi a ndar mai.

⁹ Lagur mbœrsa nga ji nggya œnggœr mœthlœpi ar 'yi'yi kœra Hyal mœliya nyi alkawala nyi. Ji nggya wu kwapatœu, naja œnga Ishaku ba Yakubu, njir fa'a ki alkawal ta wayu da bœ œnga ja.

¹⁰ Ji nggya najaka culi nggya arya ji fiyafœ ar kœra mœlmœ kœra nji fiya hiya nyi. Hyal œnga kœrnyi ngœ gwabiya ba ji hœriya nyi.

¹¹ Lagur mbœrsa ngœ Hyal nœ nyi dœnama nœ ya zœr anœ Ibrahimu, alaga kœ a halœr ja gaga dœu ar pœca nyi. Saratu tsu naja ciri nga ja. A hœnggœr ja abœr Hyal ndœra nja fœr kœr œni ngœu, œnga ndœr sœbiya alkawal nga ja.

¹² Agabangœu, lagu ndœ zœmœ kœra a halœr ja citœ a miya tau, nga nji ya culi kœra gangœ gaga dœu œnggœr shashilga a dœmœlmau, œnga œnggœr mœshi'wa a miya tsadœu kœra nji gœra sœn jigabiya.

¹³ Patər nji kau, ndə tə wu mbərsar nda, nanda a'yi dləwuri səra Hyal məliya nda alkawala nyi kwatahə mai, ndə lari a vər shili tsu nadə wacu ama ba ndə dləwuri ənga hudə pipida ara ndə səni abər nanda məthləpi nga nda wu duniya.

¹⁴ Njira wu lə najaka sakida a cabiyari ar babal abər nda a vər gal 'yi'yi kəra nər nda.

¹⁵ Maja abər nda a vər dənga sə ar kəra 'yi'yi kəra ndə piyari, a shar nda agyu yukuđu.

¹⁶ Ar viya kau, kə ndə fər li ar məlmə kəra ndiya ənga mənəhəu, ca ngə 'yi'yi kəra a dəməlmau. Ca ngə də Hyal a'yi gu səli ara də Hyalər nda mai. Jijiri, a pabər ndar ja məlmə mənəhə aga nda.

¹⁷ Lagur mbərsa ngə Ibrahimu, ar pəcira Hyal dzəbiya nyi, nga ji lər Ishaku aga hə sadaka ənga ja. Naja ndəra dləwuri alkawal kau, a pabər ja kərny i aga ja lər zər nyi zəmə piru,

¹⁸ alaga kau, Hyal a nar nyi ri, abər, “Lagur Ishaku ngə nju nda jigəwa culi ngau wu nji.”

¹⁹ Ibrahimu tsu, a dəngabiyar ja abər pakatəu, Hyal wu sən hya'ana ndə tətəu. Ənga karapau, nja sən na abər ji dləwuri Ishaku sara wu miya tau.

²⁰ Lagur mbərsa ngə Ishaku fənggər nyi barka anə Yakubu ənga Isuwa ar kəra nggyabiyar nda kəra a ndumwa.

²¹ Lagur mbərsa ngə Yakubu fənggər nyi barka anə gyapəkura wazha Yusufu ar pəcira ja vər biyar pi. Ənga ətsu ji dləvə Hyal ənggəra ji təghər dzə a gyar zəwa bə nyi.

²² Lagur mbərsa ngə Yusufu, ndər ar kəra biyar njir Izirayila sara wu 'yi'yir Masaru, ar pəcira ja

ləhə a miya tau. Ənga tsu ji lər sər məl ar kəra dəhi nyi.

²³ Lagur mbərsa ngə njir ya Musa dəwana nyi nə hya makəru ayukuda nji yabiya nyi. Ndə məl abangau arya ndu səni abər sal yaya nga ja. Ənga nanda a'yi hivər dladə təl kə mai.

²⁴ Lagur mbərsa ngə Musa piyari nja ngga nyi ənga zər kwar Fira'auna, ar pəcira ji hau.

²⁵ A ndiya anə nyi ja lar ɔwaɔwatə ənga nji gə Hyal, a mwara nggya wawahə nə pəci kushu wu bikau.

²⁶ Wu tsam nyi, a ndiya anə nyi ja lar ɔwaɔwatə arya Kərsiti, kəra ndiya nggya wawahə nə 'yi'yir Masaru, arya ja vər fər li ar kəra akkəri kəra a vər səkə nyi a ndumwa.

²⁷ Lagur mbərsa ngə Musa piyari 'yi'yir Masaru, gəra hivər hudə ndzəndzə təl. Ji səsə'wuri arya ji tsaməri ar dza ja ndəra nji gəra lari ənga li.

²⁸ Lagur mbərsa nga ji ɓəlari Lardur nə Vəlna, ənga ji u'ucina mashi ara waladi nə dlə wazha nə tanggərma nə njir Masaru ja sara tsəkwar wazha njir Izirayila.

²⁹ Lagur mbərsa ngə njir Izirayila tərabiya ar 'yi'yi u'ulə wu Tsadə Dəzəu. Ama ta njir Masaru nərdzau aga nu nda, ba ndə sa a gwar tsadau.

³⁰ Lagur mbərsa ngə mahwal nə məlmə Yariko dla, ayukuda nji zəwar nyi nə pida mədəfau.

³¹ Lagur mbərsa ngə Rahapəu, zawar ta, naji tə əkkə'yi nji gəra nggar ndər mai, arya ji dləwur məthləpi njir tsamə məlmau.

³² Mi nga ya uya ya ɓəra na? Pəci a'yi ara yau ya ndər ar kəra Gidiyanu, ənga Barakəu, ənga Sam-

sonu, ənga Jafəta, ənga Dawuda, ənga Samuyalu ba tsu nabi'yar.

³³ Lagur mbərsa ngə nji kə səmku təlkur ar kəra təltəl'yar, kə ndə məl səra tsatsa'a, ənga ndə dləwuri sə'yar kəra nji məliya nda alkawal, ənga ndə hahadiya miya ləvara nyi'yar,

³⁴ ənga ndə ta'yina dənama nə u'u, ənga ndə gaḃana miya katsakər. Kukufəkur nda ba sha aga dənama, ənga ba ndə ɗa ənga dənama a gwa miya pa ba ndə kəkədləna soja'yar nə 'yi'yi pampaməu.

³⁵ Mathləkə'yi dləwuri nji tətər nda kəra nji hya'ana ənga pi. Nji dzəbiya nda ənga ɓwaḃwatəu, ama kə ndə nggəl ara sha ara nu Hyal aga nja dzəgwa səya nda. Ndə fuwa kərnda wu fər kər wu pi kəra a ndiya ayukuda hya'ari sara vir tau.

³⁶ Alenyi nji, nji didana nda ənga nji dəgə nda ənga wuda, alenyi nji tsu, nji mbiya nda ar gangə ənga alenyi tsu, nji fuwa nda wu fursəna.

³⁷ Nji tsiya nda ənga tsəka vavaka, nji thləthləwa nda bwata məməthləu ənga hənggya thla wu, ba nji ɓəra tsəya nda ənga katsakər. Alenyi nju ɓau ənga kar har nda ci təmahəu ənga nə ku. Ənga ndə nggya wu gha ənga ɓwaḃwatəu ba ənga nggya ɗaɗali.

³⁸ A ɗar nda mənahəu ara nggya wu duniya kau, ndu ɓəḃau wu tagə mashi ənga mə'yar, ənga thləl 'yar ba ənga ka'u kəra a gyiwu 'yi.

³⁹ Patəkura nji kau, Hyal a ləri sakida nə fal arya mbərsar nda, ama patəkura nda nandə dləwuri səra nji məliya alkawala nyi mai.

⁴⁰ Arya Hyal a pabəri səra a ndiya ənga mənahəu anə mən. Dənga nyi tsu ca ngə nda sara ɗa cicipəu gəra ənga mən mai.

12

Fər Li Ar Yesu

¹ Agabangau, ta dari sakida dlamir nji gangə gagadə zəwar mən kau, ta'yi mənə zəzədənə kalar sərə wu sən kar mən, ənga kalar bikə kərə wu sən səbiya mən ɓaɓalu. Ta'yi mənə hwi kərə mənə miya nyi kau ənga cikər.

² Ta'yi mənə fər liya mən ar kərə Yesu, ndəra naja ngə mətəghə ənga ndəra nyabiya mbərsar mən. Arya hufə pipida kərə nji fiya aga səkə nyi, ba ji səsə'wuri dlakə nə wu dladlakau, naja a'yi tal sə səsəlikura nyi mai. Arya kau, ja vər nggya ar tsi mazəm nə tsəkafə Hyal.

³ Hya dəngari ənga patər ɓwaɓwatə kərə ji səsə'wuri sara wu tsa njir bikau, agabangau, bəgə najaka sə a cakər hyi dənəma a sara hya hədə ba kərə hya hur mai.

Hwathlə Nə Thlagəu Dləwa Dzə A'yi A Gwa

⁴ Wu par bikər hyi, a'yi təkəri hya pəna mashir hyi mai.

⁵ Əndəga kərə hyi fari ndər nə fə dəfu kərə Hyal nana ta ya, kərə ji na anə hyi ənggər wazha nyi ta ya?

“Zəda, a sara ga shabiya hwathlə nə Thlagə aga ja da sə məməlam mai,
a sara ga hurkər ma ji kughiya ngə mai.

⁶ Arya Thlagə wu hwathlə kalar ndəra ju yiwu, ənga ju lə ɓwaɓwatəu anə kalar ndəra ji həri aga zər nyi.”

⁷ Hya səsə'wuri ɓwaɓwatə kərə hya vər sa, ənggər hwathlə ngau. Lagu kə ngə Hyal wu məl ənga hyi

ənggər wazha nyi nga hyi. Zər a'yi kəra dənyi a sən hwathliya nyi mai ya?

⁸ Ma Hyal a'yi hwathliya hyi ənggər kəra ja vər hwathlə wazha nyi mai, a cabiyari, abər nahyi a'yi wazha huda ja mai, ənga nahyi a'yi wazha nyi jijiri mai.

⁹ A'yi najakə waci mai, a'yi mən ənga dərmən nə kumər dzau, njira wu hwathlə mən, namən tsu ba mənə gənggər nda səli. Ya, a'yi mənə kyaga gənggər nyi səli anə Dərmən nə mambəl ma ju hwathlə mən, aga mənə daḃaga uya pi wa?

¹⁰ Dərmən nə kumər dzə wu hwathlə mən nə pəci kushu ənggər kəra ndu mbari. Ama Hyal wu hwathlə mən aga dləwa mən, aga mənə uya cicikur ənggər nə nyi.

¹¹ Patər hwathlə wu shili ənga tau anə kumər dzə nə pəci kushu, ama a'yi məsahəkur mai. Ama ayukuda nyi patəu, ju shili ənga tsapəkur ənga hudə pərtəu anə patər njira nji hwathliya.

Tədar Himi Ar Kəra Piyari Mayiwakur Hyal

¹² Agabangau, hya ndidəbiya tsa hyi kəra həhəda ənga undiya hyi tsu kəra gəra ənga dənəma.

¹³ Hya tsəna lagur 6ər hyi aga ma kadal wu 6ə ari ja sara uya shilgəu, ama ja uya jaməkur.

Kughi Ar Kəra Shini nyi Yi Anə Hyal

¹⁴ Hya məl kalar səra hyu səni aga hya uya nggya jaməu ənga nji patəu, ba ənga hya nggya cicau. Ma a'yi ənga nggya cici mai, ndər sən lar Thlagə a'yi mai.

¹⁵ Hya nggya ənga hangəkal a sara hya tini mayi-wakur nə Hyal. Hya nggya ənga hangəkal a sara

ndaliya hyi a ɗa ɛnga hufɗe ndzɛndzau kɛra wu shili ɛnga ɓwaɓwatɛu ba ja ɓɛsiya dadamgana.

¹⁶ Hya nggya ɛnga hangɛkal ara ndaliya hyi a sara ɗa ndɛ sɛsu alaga ndɛ gɛra hivɛr Hyal ɛnggɛr Isuwa, ndɛra ɗɛlna nggya nɛ ya tanggɛrma nyi aɾya sɛr sɛm nɛ cala zɛmɛu.

¹⁷ Ayukuda nyi patɛu, a yiwur ja aga ɗɛnyi a nɛ nyi nɛnya barka, ama ba ji kɛɗlɛna nyi. Naji ɓɛra uya pɛci nɛ pabɛri pama nda mai, alaga kɛ ji kɛɗi ɛnga tiwi ɛnga sɛlɛm kau.

¹⁸ Nahyi a'yi shili ɛgya madiya mɛ nɛ Sɛnayu kɛra nju sɛn tsɛkwari mai, alaga ɛgya u'u kɛra a vɛr mbɛ gagadɛu, alaga ɛgya kuthlɛ kiyakiyar sitɛu, alaga ɛgyakida dlama dɛgal.

¹⁹ Alaga mbidɛ tɛlɛmɛ, ɛnga ɗahɛ kɛra ndɛ nggari, kɛ njira nggar kɛ kɛɗiyau, abɛr tsu sɛ a'yi nja ɓɛra na anɛ nda mai.

²⁰ Ndɛ kɛɗi abangau aɾya nandu sɛn sɛsɛ'wuri sɛra Hyal nar nyi anɛ Musa mai, abɛr, “Alaga ma'wi ngɛ tsɛkwari mɛ dɛgal kau, kɛl nja tsɛya nyi ɛnga tsɛka vavaka.”

²¹ Musa ɛnga kɛrnyi, ayukuda ndɛ lar sɛ hihivɛr kau, kɛ ji dzɛgwa na, “Dza yi patɛ wu tsɛdzau ara hivɛr.”

²² Ama a shilir hyi ɛgya madiya Mɛ nɛ Sɛhiyona, ɛnga mɛlmɛ nɛ Hyal kɛra ɛnga pi, ca ngɛ Urshalima kɛra a dɛmɛlmau. Hyi shili ɛgya madiya dlamir waladi kɛra kaɓau gangɛ gagadɛu wu caguli.

²³ Hyi shili ɛgya ɗaɓɛ dzɛ njir nu, yarma Hyal njira thlɛmɛr nda a'yi tsɛtsɛfɛ a dɛmɛlmau. Hyi shili ɛgya Hyal ndɛra wu numa anɛ kalar ndau. Hyi shili ɛgya mambɛl nɛ nji tsapɛu, njira nji shabiya nda nji cicau.

²⁴ Hyi shili əgya Yesu ndəra naja ngə alkawal mafəliyangə kəra ta'yi wu pama Hyal ənga nji nyi. Ətsu hyi shili əgya mashi kəra nji ucina, kəra a vər ndər mənəhəu a ndiya mashi Habila.

²⁵ Hya nggya ənga hangəkal, a sara hya piyari səhimi ndəra wu ndər kə mai. Hya sənbiya abər njir Izirayila kəra piyari dləwu kughi Musa wu duniya nandə uya mbədə mai. Ya, abari nga nyi dzəgwa də anə njira piyari kughi nə ndəra sara dəməlmə?

²⁶ Ar pəci ta tsu, dəha Hyal kənggədər duniya. Ama kabangəkau, ji məliya alkawal abər, “Yi wu bəra nda kənggədər duniya, a'yi kəl duniya waci mai, ama dəbə ənga dəməlməu wayu.”

²⁷ Səra “bəra” aga nyi ca ngə patər səra Hyal məliya wu nda kənggədər dzau ba nda sanakər, aga kalar səra gəra sən kənggədər dzau ba nda nggya.

²⁸ Agabangau, ta dəri a uyar mən təlkur kəra gəra kənggədər dzau, bəgə mənə nggya ənga usaku, ba ənga dləvə Hyal kəra kyau wu hivər nyi ənga gənggər nyi səli.

²⁹ Arya Hyalər mən u'u ngau kəra wu nggyi kalar sau.

13

Kəbə Kwatə Kəra Hyal Wu Yiwu

¹ Hya dumwa ənga ca yiwukur anə kuvwar hyi ənggər wazha ama.

² A sara hya piyari dləwu məthləpi mai, arya lagu kə ngə alenyi nji dləwuri waladi'yar gəra ənga sənər nda.

³ Hya dəngari ənga njira wu fursəna, ənggər nahyi ma a ndəna nga hyi əkkə'yi nda. Hya dəngari tsu

ənga njira nji nə nda ɓwaɓwatəu, ənggər nahyi ma, wu kwakwada nyi nga hyi əkkə'yi nda.

⁴ Hya gənggər nyi səli anə hədzau, patəkura hyi, ənga hya nggya ənga cicikur wu hədzau. Arya Hyal wu nda numa anə kalar nji səsu.

⁵ Hya sara nə nyi dəfuwa hyi anə yiwu gənna mai, ama hya nggya ənga huda pipida ənga kalar sərə ara hyi. Arya Hyal nana,

“Ba'anuwə nayu piyar ngə mai,
jijiri nayu sənə ngə mai.”

⁶ A sən na mən gərə ənga təkəkər, abər,
“Thlagəu ndər dləwa da ngau,
nayu hivər mai.

Mi ngə nda sən məliya da?”

⁷ Hya dəngari ənga njir tədəmwa anə hyi, njira highiɓər hyi ndər Hyal. Hya tsambiya sə wu nggyabiyar nda aga hya fa'abiya hiya sərə ndə məl wu mbərsar nda.

⁸ Yesu Kərsiti, ənggər kərə ja na, abangə nga ja əshina, ənga ba'anuwə.

⁹ Agabəngau, a sara highiɓə nə fati paməpamə a həna hangəkala hyi mai. A dər tsa'a mənə uya tsətsəku dəfu lagur mayiwakur nə Hyal, ama a'yi lagur nu sər ciji ar kərə sər səm mai. Sə'yar kə tsu a'yi nda ənga dləwa dzə anə njir ɓəlar nda mai.

¹⁰ Namən tsu a'yi mən ənga bagadi kərə alaga pubu'yar kərə wu məl thlər ar bagadi dədəm ta, a'yi nda ənga dənəma nə səm sərə nji thlana ar bagadi kə mai.

¹¹ Pubu kərə ndiya ənga dəgal ju gwa ənga mashi ma'wi a gwar vira Ndiya Ənga Cica u ənga kəbə

kwatə nə təfə bikau, ama kumkuma ma'wiya nyi'yar nju biya ngyina a biyar ya məlməu.

¹² Abangə tsu ngə Yesu a lari ɔwaɔwatəu ənga ba ji tau, a biyar ya məlməu aga ja məliya nji nyi cicau lagur mashi nyi.

¹³ Agabangə tsu, bəgə mənə ma'yi a ndəgya ja, a biyar ya məlməu, aga mənə biya səsə'wuri dida vi kərə ji səsə'wuri.

¹⁴ Arya məlmə kərə wu duniya kərə mənə gwa kau a'yi wu nda səkari parangə mai, ama mənə dumwa ənga tsamə məlmə kərə a vər shili.

¹⁵ Agabangau, bəgə mənə kəbə kwatə nə fal anə Hyal lagur Yesu cumu, fal kərə wu lər sakida ar kərə kadakadarkur nə thləmə nyi.

¹⁶ A sara hya fari məl mənəhəkur ənga dləwa njira vər ghar sə mai. Sə'yar kə ngə kəbə kwatə kərə wu pina huda Hyal.

¹⁷ Hya ɓəlar sərə njir tədəmwar hyi wu na, ənga hya nu sərə ndu na. Thlərər nda ngau, aga nda ɓəlar mambələr hyi, ənga nanda tsu ndu nda jiga-biya thlərər nda anə Hyal. Hya ɓəlar ndərər nda aga thlər nda a ɗa ənga hudə pidapida, a'yi ənga hudə tədəbə mai, a'ya kau, a'yi wu shili ənga akkəri anə hyi mai.

¹⁸ Hya kədi Hyal anə 'ya. A sən 'ya abər papal ngə kərə 'ya ənga cimər 'ya, 'ya nggya tsatsa'a cimu wu kalar sərə 'yu məl.

¹⁹ Yu kədi hyi, hya nggya ənga kədi Hyal aga ya uya sha a shili əgya hyi kajangəkau.

²⁰ Bəgə Hyal nə hudə pərtəu ənga kərnyɪ, Hyal kərə lagur mashi nə alkawal mbamba kərə

hya'ana Thlagər mən Yesu sara vir tau, ndər ɓəla dɛgal nə tɛmahəu, ja nə hyi hudə pərtəu.

²¹ Hyal ənga kərnyi, ja nyana hyi ənga kalar sərə mənəhəu, aga hya nu sərə ju yiwu lagur Yesu Kərsiti. Bəgə kadakadarkur a nggya nənyi ba'anuwa. Amina.

²² Yu kədi hyi wazha ama, hya mbiya dəfu ənga kughi ɗa, aya a'yi sə gangə nga yu tsəfə anə hyi mai.

²³ Yu yiwu hya səni abər a pəliyar nji zamər mən Timathlawusu sara wu fursəna. Ma ji sən shili kadu, ba ya shili ənga ja aga ya sa lar hyi.

²⁴ Hya usar njir tɛdɛmwar hyi ənga patər njir nu. Wazha ama sara wu 'yi'yir Italiya nda vər usa hyi.

²⁵ Bəgə mayiwakur Hyal a nggya ənga hyi patəu.

Ndəshigu'yar Fodəu Ənga Thlər Cama'yar
The New Testament in the Marghi South language of
Nigeria: Ndəshigu'yar Fodəu Ənga Thlər Cama'yar

copyright © 2024 The Seed Company

Language: (Marghi South)

Contributor: Initiative for the Translation and Development of African Languages

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 May 2025 from source files dated 13 May 2025

63471087-0de7-5f4b-aa1f-ca2e66571a95